

Kindervluchtelingen in Tilburg tijdens de Eerste Wereldoorlog

Reeds sinds het begin van de 20^e eeuw heeft Europa te kampen gehad met de problematiek van een vluchtelingencrisis. De prominente aanwezigheid van dit onderwerp in de actualiteit toont bovendien aan dat het gaat om een relevant thema, dat in de media geproblematiseerd wordt. Een van de vluchtelingencrisissen uit de 20^e eeuw die het meest tot de verbeelding spreekt, zijn de massale vluchtelingenstromen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Door de snelle opmars van het Duitse leger aan het Westfront en de capitulatie van de stad Antwerpen waren 1.000.000 Belgen genoodzaakt naar Nederland te vluchten, 250.000 Belgen konden over zee naar Engeland vluchten. Deze vluchtelingencrisis is de grootste waar landen zoals Nederland en België maar ook Engeland mee geconfronteerd zijn geweest. Enkele pogingen om meer inzicht te krijgen in deze vluchtelingenpopulatie werden reeds ondernomen door onder andere Sophie De Schaepdrijver en Evelyn De Roodt. Echter heeft dit onderzoek getracht te focussen op de vaak vergeten van kinderen in de migratiegeschiedenis.

In de eerste fase van dit onderzoek is getracht om profielen op te stellen van de kindervluchtelingen die in Tilburg verbleven in 1914 - 1915. Deze profielen werden opgesteld aan de hand van de gezinskaarten waarop de verplichte registratie van vluchtelingen in Tilburg gebeurde. Deze gezinskaarten werden digitaal verwerkt waardoor een databank aangelegd kon worden van alle vluchtelingen in Tilburg tijdens de Eerste Wereldoorlog. De biografische gegevens die vermeld staan op deze gezinskaarten creëerden de mogelijkheid om de aanwezige kindervluchtelingen in te delen in verschillende categorieën. Hiervoor kon rekening gehouden worden met factoren zoals leeftijd, geslacht en afkomst maar ook beroepen en het mogelijke statuut als weeskind. Deze gegevens lieten ook toe om na te gaan wat met deze kinderen gebeurde na hun verblijf in Tilburg en na de afloop van de oorlog.

De tweede en laatste fase van het onderzoek richtte zich op de opvang van kinderen in Tilburg en welke maatregelen werden genomen in hun opvang te voorzien. Deze deelvragen werden beantwoord aan de hand van bronnenmateriaal in verband met zowel het Belgisch als Tilburgs vluchtelingencomité. Beide comités namen gedurende 1914 - 1915 maatregelen om de in Tilburg aanwezige vluchtelingen, waaronder de kinderen, van opvang te kunnen voorzien. Deze maatregelen zijn bestudeerd volgens het traject dat de kindervluchtelingen doorliepen in Tilburg. De eerste maatregelen waren die, die genomen werden aan het station en plaatsvonden in de eerste fase van opvang. Het ging dan om de voorziening van voeding, kledij en medische hulp aan de vluchtelingen die arriveerden. Daarna lag de focus op een duurzaam verblijf in vluchtelingenlokalen, de voorziening van scholing en soms tijdelijk werk. In de laatste fase zijn het de maatregelen die genomen werden na de afkondiging van de Staat van Beleg en die te maken hebben met de ontruiming van Tilburg.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat de opvang van kindervluchtelingen een onderneming was waarbij een uitstekende samenwerking tussen het Belgisch en het Tilburgs comité ervoor heeft gezorgd dat zeer snel en efficiënt een uitgebreide zorg aan de aanwezige kindervluchtelingen voorzien kon worden. Tot slot heeft de eerste fase van dit onderzoek de diversiteit, met enorme uitschieters, in het corpus van de kindervluchtelingen aangetoond. De stad Tilburg kan daarom als een vrij bijzonder voorbeeld voor opvang van (kinder-)vluchtelingen tijdens de Eerste Wereldoorlog gezien worden.